

Criteria Excellentietrajecten Hoger Onderwijs

voor de validering van excellentietrajecten in het kader van de prestatieafspraken

Vooraf

Deze toelichting is opgesteld ten behoeve van de instellingen die in het kader van de gemaakte prestatieafspraken met het ministerie van OCW de excellentietrajecten ter validering voorleggen aan de Sirius expertcommissie¹ (bestaande uit de Leading Experts en de Sirius auditcommissie).

Uitvoering

Voor de uitvoering van deze valideringstrajecten wordt gebruikt gemaakt van de bestaande Sirius infrastructuur. Het doel van het in 2008 gestarte Sirius Programma is inzicht te verkrijgen in hoe excellentie het beste bereikt kan worden en welke belemmeringen hiervoor in de huidige situatie bestaan. Het ministerie van OCW financiert het Sirius Programma, dat een onderdeel van het Platform Bèta Techniek is.

Waarderingskader

Hieronder worden vijf criteria gegeven aan de hand waarvan het plan wordt getoetst. Deze criteria zijn afgeleid van de criteria zoals gehanteerd in het Sirius Programma. De criteria zijn afgestemd op de prestatieafspraken.

Daarnaast worden de zes koersbepalende elementen verder uitgelicht in het bijgevoegde Sirius Kompas. Uit de ervaring die in het Sirius Programma is opgedaan is gebleken dat deze zes elementen essentieel zijn in het ontwerp en implementatie van excellentieprogramma's.

Procesgang

Instellingen die excellentietrajecten willen voorleggen voor validering melden zich bij het bureau van het Sirius Programma om de excellentietrajecten en het valideringsproces verder te bespreken. De gevraagde informatie over de voorgestelde trajecten wordt toegestuurd aan het Sirius Programma. Zij zullen deze voorleggen aan de Sirius auditcommissie en hen om advies vragen. De Sirius auditcommissie zal het instellingsplan toetsen, onder auspiciën van de Leading Experts. Op basis van de beoordeling van het instellingsplan kan besloten worden of het zinvol is om een bezoek te plannen van de Sirius auditcommissie aan de instelling. Aan de hand van de toetsing en een eventueel bezoek zal de Sirius expertcommissie beslissen over de validering van de excellentietrajecten.

Tijdsplanning

De excellentietrajecten moeten in 2013 beoordeeld zijn. Alle instellingen met inzet op excellentietrajecten worden actief benaderd. Mocht een instelling niet voor 1 april 2013 benaderd zijn, dan dient de instelling contact op te nemen met het Sirius Programma. Met de instelling zullen individuele afspraken gemaakt worden t.a.v. het indienen van het plan.

¹ Leading Experts: Dhr. prof. dr. H.P.M. Adriaansens (voorzitter), Dhr. drs. N.M. Verbraak, Mw. prof. dr. A.J.M. Roobeek
Sirius auditcommissie: Dhr. prof. dr. T. Sminia (voorzitter), Dhr. prof. dr. D. Bosscher, Dhr. drs. A.J.E.G. Renique, Dhr. drs. A. Vroon, Mw. prof. dr. A. Need, Dhr. dr. C. Sprenger, Mw. ir. E. Schaper MBA.

Definitie

Binnen het Sirius Programma wordt de volgende definitie van excellentie gehanteerd: excellentie gaat om gedifferentieerd onderwijsaanbod specifiek gericht op de beste studenten, die meer willen en kunnen dan het reguliere programma hen biedt (bij benadering de beste 20% van de gehele studentenpopulatie).

Voor deze groep studenten worden speciale trajecten aangeboden waarin ze binnen de reguliere (nominale) studietijd tot een hoger niveau worden gebracht, ten opzichte van het reguliere niveau. Een blauwdruk voor excellentiebevordering bestaat niet. Het uitgangspunt is dat hogescholen en universiteiten zelf vorm geven aan hun eigen excellentieprogramma's. Onderwijsinstellingen verschillen van elkaar als het gaat om hun visie op onderwijs. Daarom is het van belang om uit te gaan van het eigen onderwijsprofiel.

Plan

De instelling levert een beknopt activiteitenplan (maximaal 15 pagina's, inclusief bijlagen) in, waarin de instelling de aanvraag onderbouwt, rekening houdend met de hieronder beschreven criteria. De Sirius expertcommissie zal het plan toetsen aan de hand van onderstaande criteria.

Criteria

	Toelichting
1. Visie	<ul style="list-style-type: none"> • De aanvraag omvat een instellingsvisie gericht op het streven om 'de beste studenten op een voor hen zo hoog mogelijk niveau te brengen'. Hierbij wordt aangegeven hoe dit past binnen het eigen profiel van de instelling. • Concreet meetbare prestaties worden geformuleerd, zowel kwantitatief als kwalitatief, dus: <ul style="list-style-type: none"> ○ de aanvraag omvat een concrete omschrijving van de wijze waarop het uiteindelijke geambieerde % van de studenten in het excellentieprogramma betrokken wordt; ○ de aanvraag omvat een concrete omschrijving van het niveau waarop de instelling deze studenten wil brengen. • Expliciete definities van wat de instelling verstaat onder 'excellentie' en een 'excellente student' mogen niet ontbreken.
2. Organisatie	<ul style="list-style-type: none"> • In de aanvraag wordt aangegeven wie op welke niveaus verantwoordelijk zijn voor het welslagen van het excellentiebeleid, en hoe de taken zijn ingebed in het personeelsbeleid. • Een uitwerking van de realiseerbaarheid van het programma in de instelling. Hierbij is het vooral van belang aan te geven welke stappen gezet worden t.a.v. de organisatie binnen de instelling en hoe deze gerelateerd zijn aan de gestelde doelen. Hoe worden deze georganiseerd en wat is hiervoor nodig.
3. Operationalisering	<ul style="list-style-type: none"> • De aanvraag geeft invulling aan de drieslag 'input, throughput en output' die in samenhang wordt gepresenteerd. <ul style="list-style-type: none"> ○ Input: Aangegeven wordt hoe (de ontwikkeling van) een onderbouwde methode voor scouting en selectie van excellente studenten wordt aangepakt. Dus om welke studenten gaat het en hoe worden zij geselecteerd.

	<ul style="list-style-type: none"> ○ Throughput. Aangegeven wordt welke verschillende excellentiebevorderende instrumenten ingezet worden. Het gaat hierbij om wat voor programma wordt aangeboden, door welke docenten. ○ Output. Aangegeven wordt op welke (nog te ontwikkelen) wijze de opbrengsten van het programma gemeten worden. Oftewel, wat levert het op, wat is meerwaarde van deelname, hoe meet je het eindniveau. ● Beschreven wordt welke samenwerkingsverbanden in het kader van de doorlopende leerlijn en scouting van excellente studenten met het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs en/ of vervolgonderwijs of tussen instellingen plaats zullen vinden. Hier is het ook belangrijk aan te geven hoe de samenwerking met het bedrijfsleven vorm krijgt.
<p>4. Vraag-gerichtheid</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Uit de aanvraag blijkt dat de behoeften van excellente studenten (mede) sturend zijn voor de aard en aanpak van de activiteiten. ● Tevens wordt aangegeven hoe het afnemende werkveld en/of vervolgopleidingen betrokken zijn bij de ontwikkeling van het programma en/of het belang van de excellentietrajecten onderschrijven.
<p>5. Formulering indicatoren</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● In de aanvraag worden de (onafhankelijk vast te stellen) indicatoren benoemd waarop de instelling zich verantwoordt over de voortgang van het programma. Daarbij kan worden gedacht aan de volgende indicatoren: <ul style="list-style-type: none"> ○ Studieprestaties van de betrokken studenten ○ In- door- en uitstroomcijfers van de betrokken studenten ○ Peer reviews op (examen)producten ○ Oordelen van de excellente studenten ○ Oordelen van het afnemende veld en/of het vervolgonderwijs

Sirius Kompas – koersbepalende elementen

Op basis van de ervaringen en inzichten van de aan Sirius deelnemende hogescholen en universiteiten heeft het Sirius Programma het Sirius Kompas ontwikkeld. Dit kompas biedt instellingen een kader voor het ontwikkelen en implementeren van excellentiebeleid. Voor het slagen van excellentiebeleid zijn op al de zes koersbepalende elementen aandacht, activiteiten en investeringen nodig. De zes koersbepalende elementen zijn: visie op excellentie, organisatie en sturing, docenten, cultuur en communityvorming, meerwaarde en relatie met het werkveld, en keten en netwerk. Zie bijlage voor een overzicht en nadere toelichting van het Sirius Kompas.

Meer informatie

Voor vragen kunt u contact opnemen met Renske Heemskerk, projectleider van het Sirius Programma.
e: r.heemskerk@deltapunt.nl // t: 070 3119726 // m: 06 31 990693
www.siriusprogramma.nl

Het Sirius Programma is onderdeel van het Platform Bèta Techniek:
Platform Bèta Techniek
Lange Voorhout 20
Postbus 556
2501 CN Den Haag

Meer informatie over de Reviewcommissie voor Hoger Onderwijs en Onderzoek kunt u vinden op www.rchoo.nl

Kompas Sirius Programma

Koersbepalende elementen voor excellentiebevordering in het hoger onderwijs

Visie op excellentie

Een duidelijke, onderbouwde en door de organisatie gedragen visie op excellentie is essentieel voor het slagen van excellentiebeleid. Onderwijsinstellingen verschillen van elkaar als het gaat om de visie op onderwijs. Daarom is het van belang om uit te gaan van uw eigen onderwijsprofiel. Zorg dat helder is wat u onder excellentie verstaat en wat u wilt bereiken. Neem daarbij de behoeften van studenten en docenten mee in de aanpak en optimalisering hiervan. Zorg dat iedereen in de organisatie kennis heeft van de visie en deze ook kan uitdragen.

Organisatie en sturing

Een goede verankering in de organisatie is van groot belang voor het welslagen van een dergelijke onderwijsinnovatie. Op elk niveau van de organisatie moet iemand uit het management eigenaar zijn van het excellentiebeleid. Ook belangrijk is dat het wordt ingebed in het personeelsbeleid en dat de voortgang van de implementatie van de inhoudelijke programma's wordt gemeten. Naast inbedding in de bestaande organisatie is betrokkenheid vanuit het College van Bestuur onmisbaar.

Docenten

Excellente studenten vragen om excellente docenten. Het is van belang dat docenten betrokken zijn bij vorming van het excellentiebeleid en de doorvertaling naar de onderwijspraktijk. Aandacht voor professionalisering van docenten is noodzakelijk. Daarnaast moeten docenten ook worden gefaciliteerd, onder andere door het geven van uren om zich te professionaliseren, activiteiten op te zetten en nieuwe vormen van onderwijs uit te proberen.

Het Sirius Programma is in 2008 gestart en binnen het programma participeren negen universiteiten en elf hogescholen. Deze instellingen zijn bezig met het verbeteren, professionaliseren en verbreden van hun excellentie-onderwijs. Centraal staat: het beste halen uit de betere studenten. Op basis van de ervaringen en inzichten van deze hogescholen en universiteiten, en op basis van expertise en literatuur, heeft het Sirius Programma een kompas ontwikkeld met zes zogenaamde koersbepalende elementen. Voor het slagen van excellentiebeleid zijn op al deze terreinen aandacht, activiteiten en investeringen nodig.

Cultuur en communityvorming

Het creëren van een klimaat waarin studenten en docenten mogen en kunnen excelleren is een continu proces. Het vraagt om een heldere focus en constante aandacht. Een belangrijk onderdeel hiervan is dat studenten en docenten zich eigenaar voelen van wat er in honoursprogramma's gebeurt. Ook het stimuleren van samenwerking en uitwisseling is belangrijk, zowel tussen studenten alsook tussen studenten en docenten. En tussen docenten onderling, niet alleen binnen de eigen opleiding, maar ook over de schotten van de faculteiten heen. Dit is niet gebruikelijk, dus vraagt om actie van de instelling. Geef de community ook een fysieke plek op uw instelling waar studenten en docenten altijd bij elkaar kunnen komen.

Meerwaarde en relatie met het werkveld

Excellentiebevordering is vaak nieuw voor mensen, zowel binnen uw organisatie als de studenten. Cruciaal is om de meerwaarde te blijven aantonen. Laat zien wat de studenten opleveren, wat het niveau is en wat de docenten zelf leren. Hierin is de samenwerking met het werkveld van belang, met name waar het gaat om het concretiseren van de meerwaarde van excellentieprogramma's. Maak inzichtelijk wat nu precies dat hogere niveau is en hoe zich dat vertaalt naar betere perspectieven van honoursstudenten op de arbeidsmarkt.

Keten en netwerk

In netwerken leer je van elkaar. Zowel door te leren van de successen als van de uitdagingen waarmee een instelling moet omgaan, wordt nieuwe kennis en kunde opgedaan die onmisbaar is bij het welslagen van excellentieprogramma's. Samenwerking binnen de onderwijsketen en het creëren van een doorlopende leerlijn met goede onderlinge afstemming voorkomt dat studenten door gebrekkige aansluiting afhaken.

Praktijkvoorbeelden, kennis en inzichten op het gebied van excellentiebevordering in het hoger onderwijs vindt u op:

www.siriusprogramma.nl